

Nr 228.

Ankom till riksdagens kansli den 26 maj 1939 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förberedande åtgärder för inrättande av en hovrätt för Västra Sverige m. m. jämte i ämnet väckta motioner.
(3:e avd.)

I anslutning till sin i årets statsverksproposition under andra huvudtiteln, punkten 20, gjorda framställning har Kungl. Maj:t i propositionen nr 168, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden den 10 mars 1939, föreslagit riksdagen att *dels* medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga förberedande åtgärder för inrättande under budgetåret 1941/42 av en hovrätt för Västra Sverige i Göteborg, *dels ock* för ändamålet under budgetåret 1939/40 anvisa ett reservationsanslag av 5,000 kronor.

I propositionen nr 167 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till vissa lagändringar, avseende inrättande tidigast från och med den 1 oktober 1941 av en hovrätt för Västra Sverige, förlagd till Göteborg och med ett domsområde omfattande Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län. I nu förevarande proposition (nr 168) behandlas närmast den föreslagna hovrättens lokalfråga, i samband varmed även spörsmålet om förläggningssorten för Västerbygdens vattendomstols kansli upptages till förnyad prövning.

I propositionen framhålles till en början, att någon byggnad, lämpad att inrymma lokaler för den nya hovrätten, icke står till förfogande utan att en särskild byggnad måste uppföras för ändamålet. Vidare upplyses, att Göteborgs stad, under förutsättning att statsmakterna beslöte om inrättande av en hovrätt i Göteborg samt förflyttning dit av Västerbygdens vattendomstol, förklarar sig villig att *dels* med äganderätt till Kungl. Maj:t och kronan överlåta erforderligt område av 8 kvarteret Öresten i stadsdelen Lorensberg *dels ock* till gäldande av kostnaderna för ifrågavarande byggnad lämna ett bidrag av 225,000 kronor. Kostnaderna för en byggnad, inrymmande lokaler för den nya hovrätten, uppskattas till omkring 600,000 kronor.

Till inredning av den nya byggnaden beräknas för möbler, mattor, gardiner och armatur 70,000 kronor, för kassaskåp, skriv- och räknemaskiner samt annan lös materiel 10,000 kronor ävensom för juridisk och annan för hovrättens verksamhet erforderlig litteratur 15,000 kronor. Härtill kommer

ersättning för personalens flyttningskostnader, vilka beräknas till 20,000 kronor. Ifrågavarande engångskostnader skulle sålunda belöpa sig till sammanlagt omkring 115,000 kronor.

Härutöver lämnas vissa uppgifter till belysande av den nya hovrättens personalbehov och årliga omkostnader (sid. 2—4). Då emellertid departementschefen icke ingår på något bedömande härav, lämnas de här åsido.

Vad härefter angår frågan om förläggningen av Västerbygdens vattendomstols kansli erinras i propositionen om den undersökning, som 1938 års riksdag påkallat, i syfte att utröna i Vänersborg och Göteborg förefintliga möjligheter för ett rationellt tillgodosende av vattendomstolens lokalbehov, särskilt vad angår arkivhandlingarnas förvarande. Efter redogörelse för de möjligheter, som härutinnan erbjuda sig i Vänersborg, upplyses, att Vänersborgs stad — under förutsättning att Västerbygdens vattendomstols kansli under en tid av cirka 25 år förbleve förlagt till Vänersborg — gjort staten följande alternativa anbud:

1. Den i kontrakt av den 25 oktober 1938 av Vänersborgs stad till staten erbjudna norra delen av tomten nr 1 i kvarteret Palmen överlåtes till staten utan den i kontraktet angivna särskilda flyttningskostnaden 20,000 kronor.

2. Den i samma kontrakt omförmälda tomten nr 1 i kvarteret Palmen överlåtes i sin helhet till staten utan den köpeskilling av 25,000 kronor, som staden betingat sig för södra delen av tomten, men mot åtnjutande av särskild gottgörelse för flyttningskostnaden 20,000 kronor.

3. Skulle nybyggnad för statens räkning icke uppföras i kvarteret Palmen nr 1, är staden villig att bevilja staten förmån till ett värde av 25,000 kronor.

Vid en förläggning av vattendomstolen till Göteborg kunna lämpliga lokaler för vattendomstolen anordnas i den för hovrätten avsedda byggnaden. Byggnadskostnaderna skulle för sådant fall fördyras med omkring 80,000 kronor. Engångskostnaderna i anledning av en dylik förflyttning antagas komma att uppgå till omkring 15,000 kronor.

Departementschefen förordar för egen del, att det av Göteborgs stad gjorda erbjudandet om tomt och bidrag för uppförande av byggnad för den nya hovrätten antages. Med detta erbjudande är emellertid enligt departementschefen förbundet som villkor, att jämväl Västerbygdens vattendomstol förlägges till Göteborg. I anslutning härtill yttrar departementschefen bland annat:

I enlighet med riksdagens önskan har jag låtit verkställa en närmare undersökning rörande de möjligheter, som i Göteborg och Vänersborg erbjuda sig för ett rationellt tillgodosende av vattendomstolens lokalbehov. Av denna undersökning framgår, att för ändamålet lämpliga lokaler genom de byggnadsföretag, som ifrågasatts, skulle kunna erhållas inom de närmaste åren lika väl i den ena som i den andra staden. Vid sådant förhållande torde i nu berörda hänseende ingendera staden äga företräde framför den andra.

I propositionen i ämnet till föregående års riksdag anslöt jag mig till den meningen, att Göteborg vore att föredraga såsom förläggningsort för Väster-

bygdens vattendomstol. Till grund för min ståndpunkt lågo i huvudsak följande skäl. Göteborg vore den ort inom domsområdet, där den rättsökande allmänheten hade den största tillgången till den för vattenmålen erforderliga juridiska och tekniska sakkunskapen. Ur den rättsökande allmänhetens synpunkt måste därför Göteborg anses äga ett avgjort företräde framför Vänersborg som förläggningssort. Den omständigheten att vattenmålen till övervägande del härrörde från det ena eller det andra vattenområdet inom domkretsen vore för allmänheten av mindre betydelse med hänsyn till att vattendomstolen i händelse av muntlig partsförhandling eller vittnesförhör i regel förlade sina sammanträden till den ort, där det vattendrag eller den anläggning, varom i målet vore fråga, vore belägen. Ur resekostnadssynpunkt vore det vidare med hänsyn till de båda städernas läge i förhållande till varandra av underordnad betydelse, huruvida vattendomstolen vore förlagd till Göteborg eller Vänersborg. Under nu angivna omständigheter torde det för vattendomstolens kvarblivande å dess nuvarande förläggningssort åberopade huvudskälet, eller att Vänersborg vore en geografiskt sett centralare belägen ort inom domsområdet än Göteborg, icke vara av avgörande betydelse.

Framhållas må vidare, att det givetvis erbjuder större möjligheter att med väl kvalificerade innehavare rekrytera de ordinarie befattningarna såsom vattenrättsdomare och vattenrättsingenjörer vid en vattendomstol, som är förlagd till Göteborg, än vid en vattendomstol i Vänersborg. Det torde även vara avsevärt lättare att i Göteborg erhålla lämplig extra personal t. ex. amanuenser, som kunna vid behov tjänstgöra i vattendomstolen.

Om vattendomstolen flyttas till Göteborg och inrymmes i samma byggnad som hovrätten för Västra Sverige, skulle, bland andra, de fördelarna vinnas, att båda domstolarna kunde använda ett gemensamt bibliotek samt att samråd i juridiska frågor av gemensamt intresse lätt kunde komma till stånd mellan kolleger i de olika institutionerna.

Erinras må jämväl, att i de i den till föregående års riksdag avlämnade propositionen i ämnet återgivna yttrandena av, bland andra, Västerbygdens vattendomstol, vattenöverdomstolen samt västra avdelningen av Sveriges advokatsamfund uttalats den meningen, att inom vattendomstolens domsområde Göteborg vore att anse såsom den lämpligaste förläggningssorten för vattendomstolens kansli.

Ehuru jag till fullo uppskattar och behjärtar det intresse, som från Vänersborgs stads sida visats för att i staden få behålla Västerbygdens vattendomstol, anser jag emellertid — i likhet med de nyss nämnda remissmyndigheter som haft att särskilt företråda judiciella synpunkter — att avgörande betydelse bör tillmätas den omständigheten, att ur rättsvårdens synpunkt övervägande skäl tala för att vattendomstolen bör förflyttas från Vänersborg till Göteborg. Den synes i så fall böra inrymmas i samma byggnad som hovrätten för Västra Sverige.

Departementschefen framhåller till sist, att ehuru den nya hovrätten icke är avsedd att träda i verksamhet under budgetåret 1939/40, torde dock — därest det i propositionen nr 167 framlagda förslaget om inrättande av en hovrätt för Västra Sverige vinner riksdagens bifall — för nästkommande budgetår böra anvisas ett reservationsanslag av 5,000 kronor för bekostande av vissa förberedande åtgärder för den nya hovrättens inrättande.

Med fastställande av de närmare detaljerna rörande organisationen av de hovrätter, som uppstå genom Göta hovrätts delning, anser departementschefen däremot böra anslå.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena, nr 257, inom första kammaren av herr K. Sandegård *m. fl.* och den andra, nr 378, inom andra kammaren av herr A. Hansson i Rubbestad *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 168 måtte uttala som sin mening, att Västerbygdens vattendomstol skall bibehållas i Vänersborg.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen I: 257.

Utskottet.

Innevarande års riksdag har tidigare, på hemställan av första lagutskottet i dess utlåtande nr 29, bifallit Kungl. Maj:ts proposition nr 167 angående inrättande av en ny hovrätt för Västra Sverige, förlagd till Göteborg. Vid detta förhållande har utskottet intet att erinra emot en lösning av den nya hovrättens lokalfråga i huvudsaklig överensstämmelse med det av departementschefen nu förordade förslaget. Utskottet utgår därvid från att tillbörlig hänsyn tages till den omständigheten, att slutlig ställning icke tagits till den nya hovrättens domsområde utan att framdeles en eventuell utvidgning av detta kan komma i fråga.

Spörsmålet om en förflyttning av Västerbygdens vattendomstols kansli från Vänersborg till Göteborg var, såsom i propositionen erinrats, föremål för prövning av föregående års riksdag. Riksdagen framhöll därvid, att det syntes riksdagen tveksamt, huruvida en dylik förflyttning borde vidtagas. Enligt riksdagens mening borde ett förnyat övervägande av denna fråga äga rum, sedan en närmare undersökning verkställts rörande de möjligheter, som i respektive städer erbjöde sig för ett rationellt tillgodoseende av domstolens lokalbehov, särskilt vad anginge arkivhandlingarnas förvarande. Riksdagen ansåg därför, att ifrågakvarande kansli borde bibehållas vid sin nuvarande förläggning, till dess en omprövning kunde ske på grundval av det resultat, vartill berörda utredning kunde föranleda.

Av den numera verkställda utredningen synes utskottet framgå, att ingendera staden äger obetingat företräde framför den andra i fråga om de möjligheter, som erbjuda sig för en tillfredsställande lösning av vattendomstolens lokalfråga. Vid sådant förhållande återstår att mot varandra väga de skäl i övrigt, som tala för och emot en förflyttning av domstolens kansli från Vänersborg till Göteborg. Utskottet har därvid icke kunnat finna de av departementschefen anförda skälen för en förläggning till Göteborg övertygande. Även om en dylik förläggning skulle ur rättsvårdens synpunkt medföra vissa fördelar, äro dessa enligt utskottets uppfattning icke av den styrka, att de motivera en förflyttning från nuvarande förläggningssort med dess billigare levnadskostnader och geografiskt sett centrala läge inom domstolsområdet. Utskottet ansluter sig alltså till den i motionerna I: 257 och II: 378 hävdade uppfattningen, att Västerbygdens vattendomstols kansli bör bibehållas vid sin förläggning till Vänersborg.

Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

I. att riksdagen må

a) medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga förberedande åtgärder för inrättande under budgetåret 1941/42 av en hovrätt för Västra Sverige i Göteborg;

b) till *Vidtagande av förberedande åtgärder för inrättande av en hovrätt för Västra Sverige* för budgetåret 1939/40 under andra huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 5,000 kronor;

II. att motionerna I: 257 och II: 378 må anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 26 maj 1939.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gränebo, Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson, Nilsson* i Landeryd, *Bergström, Gustafsson* i Benestad, *Pauli, Ström* i Lidköping, *Lindström, Bäcklund, Bergman* och *Domö*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock, Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Törnkvist, Danielsson, Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Ward, Weijne, Andersson* i Södergård, *Andersson* i Malmö och *Hansson* i Rubbestad.

Reservation

av herrar *Gränebo, Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson, Bergström, Pauli, Lindström, Ward* och *Andersson* i Malmö, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Innevarande års — — — (= utskottet) — — — kunde föranleda.

Av den numera verkställda utredningen synes utskottet framgå, att ingendera staden äger obetingat företräde framför den andra i fråga om de möjligheter, som erbjuda sig för en tillfredsställande lösning av vattendomstolens lokalfråga. Vid sådant förhållande återstår att mot varandra väga de skäl i övrigt, som tala för och emot en förflyttning av domstolens kansli från Vänersborg till Göteborg. Efter ingående prövning har utskottet därvid funnit de av departementschefen åberopade skälen ur rättsvårdens syn-

punkt samt eljest föreliggande omständigheter, däribland även den geografiska belägenheten, vara av den beskaffenheten, att företräde bör givas åt en förläggning till Göteborg. Utskottet ansluter sig alltså även i denna del till Kungl. Maj:ts förslag.

Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke heller givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

I. att riksdagen — — — (= utskottet) — — — 5,000 kronor;

II. att motionerna I: 257 och II: 378 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»
